

Larions lov

I 1934 måtte den danske polarforsker og forfatteren Peter Freuchen nødlande ved boplassen Nulato ved Yukonelva, ca. 50 mil opp fra Yukonelvas munning. Der blei han vist to graver. I dem lå en britisk og en russisk offiser. Dødsdatoen var 16. februar 1851. Av en gammel indianer fikk den nysgjerrige Freuchen høre historien bak gravene. Etter mere forskning satte han seg ned og skrev romanen «Larions lov», ei dramatisk bok om den russiske koloniseringa av Alaska.

Larion var høvding for koyukuk-folket, indianerne som befolket området langs Koyukuk-elva fra der den renner ut i Yukon til utspringene mot nord i Brooks Range. Koyukuk-indianerne hadde som sine nærmeste naboer i nord nunamiut-inuitene, som er så mesterlig skildret av Helge

BØKER

Peter Freuchen:
«Larions lov».
Svensk utgave,
«Bra klassiker»,
Bokforlaget Trevi, 1981.
ISBN 91-7160-436-7.

Ingstad i boka «Nunamiut» (1951). Nunamiut og koyukuk levde i fred med hverandre, men forøvrig var koyukuk et stolt og stridbart folk, som ikke lett lot seg kolonisere.

Larion var høvding på den tida russerne begynte å trenge oppover Yukon, i første halvdel av forrige hundreår. Han var en mektig høvding, og hans ord var lov i store deler av Alaska. Hans autoritet blei gang på gang hevdet med blodige krigertokter i yukon-dalen helt øst langs Tanana og øvre Yukon mot Canadas grense. Da russiske pelsoppkjøpere, eventyrere og det statlige handelskompaniet trengte oppover langs Yukon og etablerte seg med utposter og fort, måtte det bli konflikter.

Den russiske koloniseringa

Den russiske koloniseringa av Alaska var en blodig affære. Den begynte på 1740-tallet, men spredte seg raskt over hele kyststrekninga fra langt sør mot California til ishavskysten nord for Beringstredet. Det statelige handelsmonopolet som blei organisert av tsar Paul, gikk systematisk fram med hovedkvarter først i Kodiak, seinere i Sitka i sør. Forter, militær-garnisoner gikk hand i hand med pelsoppkjøp. Russerne fant fort ut at indianerne og inuitene handlet mye bedre ved hjelp av brennvin. Det blei derfor en viktig byttevare for pelsverk.

Resultatet blei kultur-oppløsning og elendighet. Hardest gikk det til å begynne med ut over Aleute-

Larion var høvding for koyukuk-folket på den tida russerne begynte å trenge oppover Yukon.

KK-KRONIKKEN

■ Den danske polarforskeren Peter Freuchen har skrevet en roman om den russiske koloniseringa av Alaska, en blodig affære som tok til på 1740-tallet og spredte seg over hele kyststrekningen fra langt sør mot California til ishavskysten nord for Beringstredet. Lars Borgersrud omtaler boka som han varmt anbefaler.

ne. Alkohol, smittsomme «europiske» sjukdommer og åpen vold resulterte i at befolkninga på disse øyene i sørvest med 90 prosent.

Men russerne fant andre folk, å «alliere» seg med. I Yukon-dalen la de sin elsk på kayar-indianerne, og fikk etablere sitt fort på deres hovedboplass i Nulato. Stammen skulle få betale dyrt. Mens skinnhandel og den store bofaste garnisonen førte til at viltgrunnlaget forsvant og med det også grunnlaget for indianernes liv og kultur, gjorde brennvin og sjukdom resten.

Kampen

Russerne trengte videre

inn på koyukuk-folkets land, og her begynner Peter Freuchens historie. Han skildrer hvordan den tradisjonelle koloniseringa foregikk. Koyukuk-folket hadde imidlertid kraft til å stå imot. Larion ledet sin stamme vekk i et forsøk på å opprettholde sin autoritet og hindre oppløsning. Men den «nye» tida kan ikke stoppes, og konflikt følger på konflikt.

Freuchen er en frodig forteller, og der han umulig kan ha kilder dikter han. Vi kommer inn på pulsen av menneskene i dette uendelige store landet som er 5 ganger så stort som Norge med bare 300 000 innbyggere (idag).

Det uunngåelige oppgjøret ender med at koyukuk-folket angriper og ødelegger Nulato. Deler av garnisonen blei likvidert, av dem kommandanten og en britisk offiser. Den siste hadde i oppdrag å straffe Larion fordi han hadde likvidert to kanadiske pelsoppkjøpere som hadde drevet ulovlig pelsoppkjøp ved Tanana.

Peter Freuchen

Peter Freuchen er ikke til å komme forbi for de som er interessert i polarområdene. Han var samtidig med Knud Rasmussen, og deltok på flere av hans store sledereiser i Nord-Grønland og til Hudson Bay. Han har skrevet en rekke bøker om folkene i disse områdene, bl.a. «Ivalo» (1930), «Min grønlandske ungdom» (1936) som handler om hans liv som grønnlender og samliv med hans elskede Narvana, «Hvit mann» (1943), «Eskimo-fortellinger» (1944) og «Larions lov» (1948). Under krigen deltok han i motstandskampen mot tyskerne i Danmark, og måtte flykte til Sverige. Derfra dro han til USA, hvor han bodde fram til sin død i 1957, forøvrig i Alaska.

Hans forfatterskap anbefales på det varmeste.

Lars Borgersrud